

Nasadenia – dlaczego szkodzą Puszczy Białowieskiej

W Puszczy rozpoczęto akcję nasadzeń: w miejscach ubiegłorocznych wycinek leśnicy sadzą wyhodowane w szkółkach sadzonki drzew. Twierdzą, że to konieczne, by przyspieszyć regenerację lasu. Przedstawiamy dziesięć argumentów, że jest całkowicie inaczej i że nasadzeń, zwłaszcza w drzewostanach ponad stuletnich, należy natychmiast zaprzestać.

1. Nasadenia eliminują odnowienie naturalne

W miejscach wyciętych przez leśników świerków [rosną już młode drzewka](#), które pojawiły się tam samoistnie – tak od tysiącleci regenerowała się Puszcza (Paluch et al. 2009). W kolejnych latach drzewek pojawi się więcej. Proces regeneracji jest już zatem rozpoczęty przez samą naturę. Wszystkie te drzewka zostaną jednak [wycięte](#) lub zożeczone ciągnikami w trakcie przygotowywania powierzchni pod nasadzenia (np. w trakcie orania gleby). W efekcie, nasadzenia, zamiast przyspieszać regenerację lasu, znacząco ją opóźnią.

2. Nasadenia zmniejszają odporność Puszczy

Kornik zabił część świerków, lecz nie wszystkie. Przetrwwały te najlepiej dostosowane (czyli skutecznie broniące się przed kornikiem), a słabe uschły. Wolne miejsce po słabych drzewach jest więc okazją do ekspansji młodego pokolenia najlepiej dostosowanych świerków. Ta ekspansja znacząco wzmocniłaby Puszcze, umożliwiając adaptację ekosystemu do zmian klimatycznych. Niestety, potomstwo najodporniejszych świerków zostanie zniszczone i zastąpione [sadzonkami ze szkółki](#), które nie przeszły przez sito naturalnej selekcji egzekwowanej przez kornika. To oznacza, że nasadzenia znacznie obniżą odporność Puszczy.

3. Przygotowanie powierzchni do nasadzeń niszczy cenne siedliska

Nasadzenia wymagają [uprzętnięcia](#) leżących drzew, większych gałęzi, często też pniaków. Są one wywożone lub zrabkowane. Tymczasem te elementy pełnią kluczową rolę dla chrząszczy, [ptaków](#), ssaków, grzybów i innych organizmów. Wiele leśnych gatunków może przetrwać uschnięcie części drzew, pod warunkiem, że martwe drewno nie jest usunięte (Thorn et al. 2017). Dodatkowo, leżące pnie drzew wspomagają regenerację lasu, chroniąc małe drzewka przed jeleniowatymi (Smit et al. 2012). Usuwanie leżących pni w ramach nasadzeń pogłębia szkody przyrodnicze spowodowane wcześniejszą wycinką świerków, opóźnia regenerację lasu i zagraża organizmom typowo leśnym.

4. Nasadenia zmieniają skład gatunkowy lasu

Gdy las regeneruje się sam, pojawia się w nim wiele gatunków drzew w naturalnych proporcjach. Najwięcej jest tych, którym sprzyja klimat i typ gleby. W ciągu kolejnych lat konkurencja między gatunkami oraz selektywne zgryzanie przez ssaki kopytne pozostawiają najlepiej dostosowane osobniki i kształtują ostateczny skład lasu (Kuijper et al. 2010a,b). Natomiast gdy o odnowieniu decydują leśnicy, sadzi się gatunki produkujące dobre drewno. W efekcie nasadzenia są dopasowane do potrzeb produkcji drewna i mają niewiele wspólnego z naturalnym lasem. Leśnicy już zapowiedzieli, że będą sadzić dęby, świerki, sosny, lipy i klony, a nawet jabłonie i grusze. Nie planują jednak sadzić grabów i osik, bo te produkują słabe drewno. A to właśnie graby i osiki są kluczowe dla ptaków, z uwagi na często powstające w nich dziuple (Walankiewicz et al. 2005).

5. Nasadenia upraszczają strukturę lasu

Naturalna regeneracja jest procesem wieloletnim, a powstały z niej las zróżnicowany wiekowo: są w nim drzewa młode i stare, a więc wysokie i niskie. Tymczasem do nasadzeń używa się sadzonek w jednym wieku, dlatego powstaje z nich las, w którym wszystkie

drzewa są tej samej wysokości. Takiego lasu unika wiele gatunków zwierząt, a gdy jest starszy staje się podatny na wichury i szkodniki. Dlatego nasadzenia zwiększają ryzyko szkód w przyszłości.

6. Grodzenia nasadzeń zagrażają zwierzętom

Gdy leśnicy zasadzą drzewa, całą powierzchnię grodzą wysoką na dwa metry [drucianą siatką](#), by młodych drzewek nie zjadły jelenie i sarny. Siatka ta jest śmiertelnym zagrożeniem dla leśnych zwierząt. Wiele ptaków nie potrafi w porę dostrzec siatki i wpada na nią. Na przykład kuraki leśne zderzają się z leśnymi siatkami bardzo często, a 30% tych kolizji kończy się śmiercią ptaków (Baines et al. 1997). Znane są przypadki kolizji sów z siatkami leśnymi. [Również sarny i jelenie wpadają na ogrodzenia](#) i zaplątują się w nie porażeniem. Leśnicy już rozciągnęli kilometry siatek w Puszczy, a planują jeszcze więcej.

7. Nasadenia to zakazy dla mieszkańców i turystów

Zgodnie z Ustawą o lasach wchodzenie na tereny upraw i szkółek leśnych do 4 m wysokości jest zabronione, co sprawia, że nikt nie może tam wchodzić przez ok. 10-15 lat. Jest to utrudnienie dla turystów i mieszkańców – spacerowiczów, grzybiarzy, przyrodników.

8. Nasadenia wymagają ciągłych ingerencji

Las powstały z nasadzeń musi być sztucznie utrzymywany w kolejnych latach, podobnie jak ogród. Uprawy powstałe w wyniku nasadzeń muszą być koszone, by wyeliminować wysokie trawy zagłuszające sadzonki. W tym celu stosuje się również herbicydy, w tym toksyczne dla wielu organizmów typu „Roundup”. Gdy uprawy podrosną, usuwa się z nich osobniki niepożądane gospodarczo, czyli zbyt rozłożyste, rozwidlone, nietypowe, by w lesie pozostały tylko proste drzewa (są to tzw. czyszczenia i trzebieże; Zasady Hodowli Lasu, 2012). Pielęgnacja nasadzeń wiąże się zatem z ciągłą koniecznością wykonywania inwazyjnych prac gospodarczych przez kolejne dziesięciolecia, a ich konsekwencją będzie zubożenie strukturalne Puszczy.

9. Nasadenia generują wysokie koszty

Przygotowanie powierzchni pod nasadzenia, produkcja sadzonek w szkółkach, ich pielęgnacja, transport, sadzenie, grodzenie, pielęgnacja upraw, czyszczenia, trzebieże – wszystkie te zabiegi są kosztowne i pochłaniają środki, które mogłyby trafić do budżetu RP i zasilić inne cele (np. wspomóc rozwój gmin puszczańskich). Ingerencja w postaci nasadzeń jest więc nie tylko szkodliwa przyrodniczo, lecz również nieracjonalna ekonomicznie.

10. Nasadenia są sprzeczne z postanowieniem Trybunału UE

Zgodnie z [postanowieniem](#) Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 20.11.2017: „Rzeczpospolita Polska zaprzestanie natychmiast i do chwili ogłoszenia wyroku kończącego sprawę C-441/17: aktywnych działań gospodarki leśnej”. Nasadzenia realizowane w Puszczy Białowieskiej, będące w oczywisty sposób elementem aktywnej gospodarki leśnej, są jawnym naruszeniem tego postanowienia i narażają Polskę na dalszy konflikt z Komisją Europejską. Ponadto, nasadzenia w drzewostanach ponad stuletnich naruszają zapisy Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Puszcza Białowieska”.

Literatura

Baines et al. 1997, J Appl Ecol 34:941-948; Kuijper et al. 2010a, J Veg Sci 21:1082-1098; Kuijper et al. 2010b, J Ecol 98:888-899; Paluch et al. 2009. Leśn. Prace Bad. 70:339-354; Smit et al. 2012, For Ecol Man 284:133-141; Thorn et al. 2018, J Appl Ecol 55:279-289; Walankiewicz et al. 2005, Not Orn 46:9-14; Zasady Hodowli Lasu 2012, CILP, Warszawa.

Autorzy

dr Michał Żmihorski, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr hab. Przemysław Chylarecki, Muzeum i Instytut Zoologii PAN
dr hab. Anna Orczewska, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski
prof. dr hab. Tomasz Wesołowski, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski

Niniejsza ulotka “Nasadzenia”

bit.ly/Nasadzenia
bit.ly/NasadzeniaEdytowalny

Ulotka o Puszczy “30 pytań”

bit.ly/NaukowcyPuszcza

